

LARS KRUMLINDE

Skalden Frank Nordson i Växjö

Under hösten 1846 publicerade Växjö-Bladet två dikter av en sjuuttonårig elev vid stadens gymnasium. De var utformade som lyriska avskedsord till två bortgångna skolkamrater, J. F. Hyllengren och J. G. Kollind. Enligt Karl Warburg var dessa verser Viktor Rydbergs "första tryckta poem".

"Bland kamrater hade han gjort sig känd för många poetiska försök, och särskildt väckte ett par grafqväden öfver två aflidne gymnasister, Kollind och Hyllengren, deras beundran", skriver Warburg.

Den sistnämnda uppgiften har man svårt att tro på. Gravidikterna över Hyllengren och Kollind är egendomligt stela, bleka och torftiga; de har ingenting av den osorterat flödande vältalighet som dåtidens unga lyrikläsare brukade uppskatta. Man misstänker att de oinspirerade och ansträngt korrekta sorgdikterna var beställningsarbeten och att gymnasisten Rydbergs skaldeberömmelse bland kamraterna huvudsakligen vilade på andra verk bland hans "många poetiska försök".

Har då alla dessa övriga dikter av tonåringen Rydberg försvunnit spårlöst och uppslukats av glömskan? Kanske inte, ändå... När en ung versmakare hittat en tidningsredaktion som varit villig att trycka hans alster - då brukar han återkomma. Och under det följande året offentliggör Växiö-Bladet en mängd högstämda strofer av en skald som kallar sig *Frank Nordson*.

Eftersom inga manuskript påträffats är det naturligtvis omöjligt att attribuera med hundraprocentig säkerhet. Indicierna för att Viktor Rydberg står bakom denna signatur får emellertid betecknas som mycket starka. Frank Nordson är tidningens ojämförligt flitigaste poet under 1847. Som aktningvärd tvåa kommer signaturen *C.A. Rbg* - och bakom den

döljer sig bevisligen Viktors äldre bror Carl August Rydberg, som 1848 utgav diktsamlingen "Politiska och Lyriska Qväden Af En Arbetare", tryckt hos Johan Sandvall i Jönköping.

I C. A. Rydbergs samling, som granskats och finputsats av lillebror Viktor, omnämns de franska revolutionskämparna som "Franklands söner". Namnet *Frank Nordson* anknyter alltså till bröderna Rydbergs terminologi: när Frank i en uppstyltad och tämligen misslyckad minnesdikt över Tegnér hyllar Marseljäsen är det uppenbart att han vill framstå som en skandinavisk själsfrände till "Franklands söner". *Rbg* och *Nordson* presenteras dock av tidningen som olika signaturer, och ingen av Franks dikter finns medtagen i Carl August Rydbergs samling.

Frank Nordson talar i sina dikter om den smärtsamma förlusten av Finland och om rysshatet hos en ung pojke. Viktor Rydberg har i ett brev skildrat hur hans far, som i ungdomen deltagit i det finska kriget, bemödade sig om att inympa fientlighet mot Ryssland hos sina barn: "han talade därom ofta och på ett sätt som fanatiserade mig".

Frank säger på ett ställe att han vid fyra års ålder ännu var "englars like". Även detta stämmer med den bild Viktor Rydberg gett av sin barndom: Viktor var ju fem år när den tidiga idyllen ödelades genom moderns död.

En del detaljer i dikterna vittnar om att det är en helt ung man som för ordet. Frank Nordsons lyriska diktion har bevarat ett lustigt inslag av småländsk dialekt: på ett ställe låter han "grymma" rimma på "ömma". Inledningsstrofen i dikten "Till Nordens Qvinnor" avspeglar en purfärsk levnadsvisdom: när man tilltalar fruntimmer ska man uttrycka sig ljungande som åskan och smeksamt som västanvinden. Av mycket stort intresse - inte konstnärligt, men litteraturhistoriskt - är dikten *Soldatblod*, tryckt i *Wäxiö-Bladet* den 31 januari 1848. Den förebådar på ett märkligt sätt Runebergs "Soldatgossen", som kom till drygt åtta år senare: samma

dova ton, samma fanatism och samma kusligt revanschistiska budskap:

"Min far? - Ja, han hvilar i grafven han!
Men vänta jag blir väl också man
Och kan tåla att ge ett sår!

De säga. att Ryssen vårt Finland stal,
Men ej jag förstår deras sorgliga tal.
Dock - ett förstår jag fullväl:
Jag älskar, men också jag brinner af hat:
Min herrlige far var en *svensk* soldat
Och en *Ryss* slog min far ihjäl.

Detta glömmet jag aldrig, och då en gång
Jag får höra den urgamla kära sång:
'Upp svenskar! med Ryssen vi slåss!
Då skall jag visa mig far min värd:
Jag fattar gevär då och fattar svärd
Och hämnas vårt land och oss."

Ytterligare några exempel på nordsonens verskonst må anföras här:

ur *Mina Hemvist* (Wäxiö-Bladet 25/10 1847)

Mitt första hem har jag i himlen byggt
Och det är ock det skönaste och bästa,
Det är så ljuft att bo, så lugnt och tryggt
Och englar komma ständigt dit att gästa.
Jag byggde detta hem vid fyra år
Och då, då var jag ännu englars like:
Nu finge jag ej bygga der - man får
som barn blott komma in i himmelrike.

Förr var jag ständigt hemma der, men nu
Jag kommer endast dit i mina drömmar.

Då kalla englar mig, som förr, dock Du,
 Då segla vi, som förr, på æterns strömmar.
 Sen bjuder jag dem till min egendom.
 Dit vägen går på ljusets gyllne bölja:
 Men vore jag ej barnsligt glad och from.
 Så kunde de mig, säga de, ej följa.

ur *Södern och Norden*. (Wexjö-Bladet 13/12 1847)

Jag hörde så ofta på hemmets strand
 Besjungas det sköna, lycksaliga land,
 Der näktergaln ständigt sin visa slår
 Och rosorna glöda i evig vår -
 Der solen med eld blandar drufvans must
 Och allt är blott glädje och lek och lust.

- - - - -

Då kände jag underligt svalla mitt blod.
 Jag greps av ett qual, som jag icke förstod!
 Det brann i mitt hjerta, det brann på min kind -
 Jag trivdes ej mer under blommande lind:
 Till tjusande Syd sig min tanke smög
 Och dit öfver brusande våg jag flög.

Jag stod på den sköna, den gyllene kust,
 Jag skalf utaf längtan och brinnande lust.
 Med tjusning jag drack den ambrosiska doft
 Och hänryckt jag såg mot det höghwälfda loft
 Der strålande solgud sin eviga ban
 Drog fram genom rymdernas blå ocean.

ur *Till Nordens Qvinnor!* (Wexjö-Bladet 15/11 1847)

Eder, Nordens hulda Qvinnor
 Eder, eder vill jag sjunga!

Men du, sångens helga gudom,
Lägg mig ord uppå min tunga.
Varma, allvarsamma, höga,
Milda, tjusande och veka.
Ty jag vill som åskan ljunga
Och jag vill som vestan smeka.

Något större litterärt värde hittar man väl inte i dessa strofer. Men som stilövningar av en tonårig versmakare behöver de inte skämmas för sig. Det finns både schvung och välljud här och där, och helheten bärs upp av en ungdomligt otyglad retorisk talang.

Och när Frank Nordson några år senare återkommer i en Växjö-tidning (Nya Wexjö-Bladet 3/1 1851) gör han det med en dikt som i många avseenden kan ses som en förstudie till en av Viktor Rydbergs mogna lyriska skapelser, *Det döda barnet till det levande*. Frank Nordsons dikt heter *Det döende barnet* och när skalden gestaltar själarnas inträde i evigheten viker den sötaktiga sentimentaliteten undan för en större innerlighet och en starkare lyrisk ton:

Der bada vi i etherns blåa vågor
Och kläda oss i ljus och purpurlågor.